

JORJ GERBERT MIDNING RAMZIY INTERAKSIONIZM NAZARIYASI**Nurqulov Bunyod G'ofir o'g'li**

O'zbekiston Milliy universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti

Sotsiologiya kafedrası stajyor o'qituvchisi

Ravshanova Ozoda G'ayrat qizi

O'zbekiston Milliy universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti

Sotsiologiya yo'nalishi 1-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11212848>

Annotatsiya. Ushbu maqolada "ramziy interaksionizm"ning vujudga kelishi, bu bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar va natijalari hamda, Jorj Gerbert Midning ishi sotsiologik nazariya va tadqiqotlariga, xususan ramziy interaksionizm sotsiologik nazariyasiga to'xtalamiz. Mid nazariyasi jamiyatga ta'sir qilgan ba'zi asosiy usullarini ushbu maqola orqali ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: Ramziy interaksionizm, ramzlar, ma'nolar, imo-ishoralar, rollar va ijtimoiy o'zaro ta'sirlar.

GEORGE HERBERT MEAD'S SYMBOLIC INTERACTIONISM THEORY

Abstract. In this article, we will address the origin of "symbolic interactionism" the research and results conducted in this regard, and the sociological theory and research of George Gerbert Mid's work, especially the sociological theory of symbolic interactionism. Some of the basic methods that mid theory has affected society, we will consider through this article.

Keywords: Symbolic interventionism, symbols, meanings, gestures, roles and social interactions.

**СИМВОЛИЧЕСКИЙ ИНТЕРАКЦИОНИЗМ ДЖОРДЖА ГЕРБЕРТА МИДА
ТЕОРИЯ**

Аннотация. В данной статье речь пойдет о возникновении «символического интеракционизма», исследованиях и результатах, проведенных по нему, а также социологической теории и исследованиях творчества Джорджа Герберта Мида, в частности, социологической теории символического интеракционизма. В этой статье рассматриваются некоторые основные способы влияния теории Мида на общество.

Ключевые слова: Символический интеракционизм, символы, значения, жесты, роли и социальные взаимодействия.

Ramziy interaksionizm XX asrning 20- yillarida Chikago maktabida vujudga kelgan. Uning asoschisi amerikalik sotsiolog Jorj Mid hisoblanadi. "Ramz" deganda bir-biri bilan

interaksiya, ya'ni o'zaro aloqaga kirishganda individlar tomonidan tushuniladigan "ma'no" nazarda tutiladi, ushbu nazariyada jamiyat o'zaro interaksiyaga kirishgan individlarning harakati nuqtai-nazaridan qaraladi. Boshqa so'z bilan aytganda, jamiyatni insonlarning xulq-atvori tamoyillarini ko'rib chiqish yo'li bilan tushuntirish mumkin, chunki faqat shunday yo'sinda xulq-atvorni belgilovchi ramz o'zini namoyon qiladi.

Tashqi muhitdan kiruvchi ma'nolardan iborat ramzni aniqlash tafakkurda ro'y beradi.

Ramziy interaksionizm ijtimoiy ayirboshlash jihatlarini tahlil qilishga asoslanadi. Individ o'zini o'zgalarning bahosi asosida ta'riflashi, ya'ni shaxs ijtimoiy dunyoda boshqalar uchun qanday qiyofada namoyon bo'lsa, o'zini shunday tasavvur qilishi, interaksionizmning asosiy tamoyili bo'lib hisoblanadi.

Ramziy interaksionistlarni qat'iy nazariya birlashtirmaydi, ularga sotsial ma'nolarni ishlab chiqish va o'zgartirish, vaziyatlarni doimiy belgilash va qayta baholash jarayoni sifatida ta'riflanadigan ijtimoiy jarayonga bir xil yondoshuvning umumiyliги xos hisoblanadi. Bunday qayta baholash davomida sotsial faoliyatning ob'ektiv muhiti (o'zaro aloqadagi individlar nuqtai nazaridan) ham o'zgaradi, chunki interaksionistlarning qarashlariga ko'ra dunyo tamoman ijtimoiy kelib chiqadi. Turli guruhlar turlicha dunyolarni ishlab chiqadi, ular ham ijtimoiy hamkorlik davomidagi ma'nolarning o'zgarishi natijasida o'zgaradi[1].

Jorj Gerbert Mid taniqli amerikalik faylasuf va sotsiolog bo'lib, o'zining ramziy interaksionizm nazariyasi bilan tanilgan. Bu nazariya timsollar va tilning insonlarning o'zaro munosabatlarida va o'z-o'zini anglashning rivojlanishidagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Midning fikriga ko'ra, odamlar boshqalar bilan o'zaro munosabatda bo'lish va o'zlarining ijtimoiy muhitidagi ramzlarning ma'nolarini izohlash orqali o'zlarining o'zini o'zi his qilishlarini yaratadilar.

"Men" va "boshqalar" yaxlit hisoblanadi, chunki ishtirokchilarning xulq-atvori yig'indisini ifoda etadigan jamiyat individning xulq-atvoriga ijtimoiy cheklovlar qo'yadi. Biroq nazariy jihatdan, Men va jamiyat o'rtasida chegara o'tkazish mumkin bo'lsa ham, interaksionizm birinчисini to'liq anglash ikkinчисini xuddi shunday to'liq anglash bilan uzviy bog'liqdir, degan g'oyaga asoslanadi. Mid, shuningdek, boshqalarning bizning harakatlarimizni qanday qabul qilishini va sharhlashini tushunishni o'z ichiga olgan "boshqasining rolini olish" g'oyasini taqdim etdi. Bu jarayon ijtimoiy o'zaro ta'sir va ijtimoiy normalarning rivojlanishi uchun zarurdir[2].

Umuman olganda, Midning ramziy interaksionizm nazariyasi sotsiologiya sohasiga, xususan odamlar ijtimoiy o'zaro ta'sirlar va muloqot orqali o'z shaxsiyatlarini qanday qurishlarini tushunishda sezilarli ta'sir ko'rsatdi.

Jorj Gerbert Midning ramziy interaksionizm nazariyasi jamiyat va inson xatti-harakatlari haqidagi tushunchamizni shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Mid nazariyasi jamiyatga ta'sir qilgan ba'zi asosiy usullar:

- *Ijtimoiy o'zaro ta'sirni tushunish*: Midning ramziy interaksionizm nazariyasi individual o'ziga xoslik va xulq-atvorni shakllantirishda ijtimoiy o'zaro ta'sirning muhimligini ta'kidlaydi.

Mid nazariyasi shaxslarning boshqalar bilan o'zaro munosabatlarida ramz va ma'nolarni talqin qilish usullariga e'tibor qaratib, jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar dinamikasi va guruh dinamikasi haqida tushuncha beradi.

- *Identifikatorning shakllanishi*: Midning "men"ning boshqalar bilan o'zaro ta'sir qilish natijasida paydo bo'ladigan ijtimoiy mahsulot sifatidagi kontseptsiyasi odamlarning ijtimoiy kontekstlarda o'z shaxsiyatlarini qanday rivojlantirishini tushunishda ta'sir ko'rsatdi. O'z-o'zini anglash ijtimoiy jarayonlar orqali shakllanadi degan g'oya o'z-o'zini hurmat qilish, ijtimoiylashuv va jamiyatda o'zlikni shakllantirishga ta'sir qiladi.

- *Muloqot va til*: Midning ijtimoiy o'zaro ta'sirning muhim komponentlari sifatida ramzlar, imo-ishoralar va tilga urg'u berishi ijtimoiy voqelikni shakllantirishda muloqotning rolini ta'kidlaydi. Uning nazariyasi til va belgilar umumiy ma'nolarni yaratish va guruhlar va jamiyatlar ichida ijtimoiy muvofiqlashtirishni osonlashtirish uchun qanday ishlatilishini ta'kidlaydi.

- *Ijtimoiy o'zgarish*: Midning ramziy interaksionizm nazariyasi ijtimoiy o'zgarish va transformatsiyani tushunish uchun asos yaratadi. Ijtimoiy o'zaro munosabatlarda ma'no va ramzlarning qanday muhokama qilinishini va bahslashishini o'rganib, Mid nazariyasi vaqt o'tishi bilan ijtimoiy normalar, qadriyatlar va institutlarning rivojlanish usullarini yoritadi.

- *Amaliy sotsiologiya*: Mid nazariyasi sotsiologiya va ijtimoiy tadqiqotlarning turli sohalarida, jumladan, ijtimoiy harakatlar, ta'lim, sog'liqni saqlash va tashkiliy xulq-atvorni o'rganishda qo'llanilgan. Tadqiqotchilar turli kontekstlarda odamlar ijtimoiy tuzilmalar va madaniy me'yorlarni qanday qabul qilishlari va ularga munosabat bildirishlarini yaxshiroq tushunish uchun Midning g'oyalariga tayangan.

- *Kuchlanish va agentlik*: Midning ramziy interaksionizm nazariyasi shaxslarning o'z talqinlari va o'zaro ta'siri orqali ularning ijtimoiy voqeligini shakllantirishdagi faol rolini ta'kidlaydi. Individual agentlik va imkoniyatlarni kengaytirishga qaratilgan ushbu e'tibor ijtimoiy o'zgarishlarga qaratilgan sa'y-harakatlarga ta'sir qiladi va jamiyatni o'zgartirishda individual harakatlar va tanlovlarning muhimligini ta'kidlaydi[3].

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Jorj Gerbert Midning ramziy interaksionizm nazariyasi jamiyat, ijtimoiy o'zaro ta'sir va inson xatti-harakatlarini tushunishimizga katta ta'sir ko'rsatdi. Individual

tajribalar va ijtimoiy tuzilmalarni shakllantirishda ramzlar, ma'nolar va ijtimoiy o'zaro ta'sirlarning rolini ta'kidlab, Mid nazariyasi inson ijtimoiy hayotining murakkabliklarini o'rganish uchun qimmatli asos bo'lib qolmoqda.

REFERENCES

1. Jiyamuratova G.Sh. Sotsiologiya tarixi. Darslik. Toshkent: Universitet, 2020. -333-b.
2. George Ritzer. Sociological Theory. Eighth Edition. Mc Graw-Hill 2010. - P. 351.
3. Mc Graw-Hill. 2010. - P. 358-359.